

Nema pravde za visokopozicionirane političare u Bosni i Hercegovini

Maria Lučić-Čatić

U studiji koju je provela Svjetska banka (2009) navedeno je da se vlada i pravosudni sustav u BiH smatraju najmanje odgovornim u regionu. Unatoč tome što je djelomična reforma pravosudnog sustava osigurala institucionalne uvjete za neovisnost pravosuđa veliki broj strukturalnih i političkih problema i dalje otežavaju učinkovitost pravosuđa BiH (Azinovic, Bassuener, Weber, 2011). Jedan od aspekata kojim se bavi ova studija a koji je i prepoznat kao problematičan jeste procesuiranje visokopozicioniranih političara (OSCE 2010).

“Usprkos značajnom napretku, ostaje još mnogo toga da se uradi. Cilj da pravosudni sustav u BiH stvori kapacitet da u potpunosti poštuje principe vladavine zakona i dalje je daleko.”

Gary D. Robbins (2010), Ambassador and Head of OSCE Mission to BiH

Optuženi i oslobođeni¹

Od ukupno 326 procesuiranih predmeta pred Odjelom II Suda BiH, samo 8 predmeta je protiv visokopozicioniranih političara. Od tog broja šest predmeta je rezultiralo oslobađanjem optuženih, jedan predmet je riješen nagodbom, dok je u jednom predmetu donesena osuđujuća presuda ali samo za dio optužnice i to u prvostupanjskom postupku. Ove činjenice iniciraju pitanja:

Zašto je većina sudskih postupaka protiv visokopozicioniranih političara BiH rezultirala oslobađanjem optuženih? Da li su odluke kojima se optuženici oslobađaju utemeljene na čvrstim pravnim dokazima i do koje mjere je politizacija procesa imala ulogu u tome?

¹ Ovaj policy brief počiva na policy studiji “Procesuiranje visokopozicioniranih političara u Bosni i Hercegovini” autora Marije Lučić-Čatić. Studija je dostupna online na web adresi: <http://www.soros.org.ba>

Stoga u okviru ove studije su razmatrana tri najprominentnija slučaja protiv političara (putem *case study* metode i intervjua) koji se mogu kategorizirati kao visokopozicionirani obzirom da su obavljali najviše državne i entitetske funkcije, a ujedno su i predstavnici tri konstitutivna naroda. To su slučajevi: *Čović i drugi*, *Bičakčić i drugi* i *Ivanić*.²

Nalazi

U okviru istraživanja su otkrivene brojne neregularnosti u pravosudnom sustavu BiH koje su omogućile oslobađajuće presude u ova tri slučaja i to:

- različita sudska tumačenja istih zakonskih odredbi u različitim predmetima, što dovodi u pitanje neovisnost pravosuđa;
- obustavljanje sudskih postupaka pod izlikom sudske nenadležnosti;
- nepravilna uporaba dokaza i nedosljednosti u postupanju u svezi sa dopuštenošću dokaza;
- pitanje nastupanja apsolutne zastare kaznenog progona: zašto se čeka po deset godina da bi se započeo određeni postupak;

² Dragan Čović i drugi, prvostupanjska presuda X-K-05/02, 17 novembar 2006; drugostupanjska presuda X-KŽ-05/02, 02 juni 2008

Edhem Bičakčić i Dragan Čović prvostupanjska presuda X-K-09/702, 8 april 2010; drugostupanjska presuda X-KŽ-09/702, 31 januar 2011

Mladen Ivanić X-KŽ-06/282-1, 16. Julay 2010, drugostupanjsko suđenje

- politički i medijski pritisak kao problemi čijem rješavanju pravosudni sustav BiH ne pristupa ozbiljno;
- pripadnost političkim partijama članova Visokog sudskog i tužilačkog vijeća (VSTV) koja stvara mogućnost za politički uticaj.

Medijska izvješća

Istraživanjem je identificirano 328 medijskih izvješća vezanih za navedena suđenja. Oko 26% (85) ovih izvjava su sadržavale izjave neprimjerenog i neprijatnog sadržaja visokopozicioniranih političara različitih nivoa što sukladno stavu OSCE-a predstavlja neprikladan pritisak na pravosudne institucije u BiH i politizaciju.

“... ocjena Misije je da ove izjave, zbog ozbiljnosti njihovog sadržaja, neosnovanosti i učestalosti, prelaze granice prihvatljivog kritiziranja i stvaraju neprikladan pritisak na ove nezavisne institucije.”

‘OSCE Spot report ‘Independence of the Judiciary: Undue Pressure on BiH Judicial Institutions’ (2009)

Sve navedeno ukazuje na nepostojanje precizne i jasne politike u procesuiranju visokopozicioniranih političara u BiH. Nedostatak politike vodi ka neujednačenoj pravnoj praksi glede procesuiranja visokopozicioniranih političara što stvara mogućnosti za politizaciju pravosudnog sustava.

Policy opcije

Trenutna *policy* opcija podrazumijeva treninge i edukaciju organiziranu u okviru Centara za edukaciju sudaca i tužitelja FBIH i RS. Čini se da treninzi ne obuhvataju probleme u svezi s procesuiranjem visokopozicioniranih političara niti se na kritički način bave istim. Edukacije u svezi sa interpretiranjem zakona mogu biti od koristi samo ukoliko postoje odgovarajuće sudske politike i mehanizmi za sankcioniranje pravnih zlouporaba. Ova studija pokazuje da trenutni pristup

unapređenju sudske prakse (treninzi tužitelja i sudaca) ne funkcionira dobro i ne pruža adekvatnu pomoć u procesuiranju ovakvih slučajeva.

Prva *policy* opcija koja se predlaže u ovoj studiji je kreiranje seta smjernica za procesuiranje predmeta pred Odjelom II Suda BiH. Dugoročno gledajući, primjena ovih smjernica dovela bi do uspostave zajedničke i jedinstvene prakse u slučajevima procesuiranja pred Sudom BiH uopće, a osobito procesuiranja visokopozicioniranih političara u BiH, te u konačnici doprinijela podizanju unutarnje odgovornosti cjelokupnog pravosudnog sustava na viši nivo.

Druga *policy* opcija koja je razmatrana u ovoj studiji je tzv. Indonezijski model za borbu protiv korupcije koji podrazumijeva uspostavu neovisnog tijela za procesuiranje visokopozicioniranih političara. To tijelo bi trebalo biti sastavljeno od istražitelja, tužitelja i sudaca.³

Aktivnosti za napređenje procesuiranja visokopozicioniranih političara u BiH

Analiza pokazuje da je trenutna *policy* opcija u BiH neučinkovita, dok predložena druga *policy* opcija iziskuje dodatno osoblje i iznimne materijalna sredstva. Stoga je prva *policy* opcija najrealističnija u bosanskohercegovačkim uvjetima. Njezino implementiranje može unaprijediti procesuiranje uopće, a osobito procesuiranje visokopozicioniranih političara bez znatnih materijalnih troškova. Ona također ne iziskuje niti upošljavanje novog osoblja i jednostavno može biti podvedena pod postojeći *policy* pristup. Smjernice kojim bi se riješili ranije identificirani problemi poput:

- problema sa izjavama svjedoka,
 - uporaba neovjerenih kopija dokumenata (materijalni dokazi) i
 - zastara kaznenog progona
- mogu biti predstavljene tužiteljima i sucima tijekom obveznih treninga.

³ Za više o *policy* opcijama vidi: *policy* studiju “Procesuiranje visokopozicioniranih političara u Bosni i Hercegovini” autora Marije Lučić-Čatić. Studija je dostupna online na web adresi: <http://www.soros.org.ba/>

Osim pozivanja na usvajanje prve *policy* opcije, ova studija predlaže sljedeće korake za depolitizaciju i unapređenje procesuiranja visokopozicioniranih političara u BiH:

- Izmjene članka 4. stavak 1. (i)(m)(n)(o) ZoV-STV BiH bi trebalo izvršiti standardnom procedurom uvođenja amandmana na Zakon;
- Uvođenje funkcije „suca za preliminarno saslušanje“ kao samostalne funkcije sudaca Suda BiH; ova strukturalna promjena bi trebala biti regulirana unutarnjom organizacijom i rasporedom rada sudaca putem Pravilnika bez upošljavanja novog osoblja.

Bibliografija

Azinovic, V., Bassuener, K. and Weber, B. "A Security Risk Analysis: Assessing the potential for renewed ethnic violence in Bosnia and Herzegovina" (2011) Faculty of Political Science, University of Sarajevo and Atlantic Initiative, Sarajevo, Bosnia and Herzegovina.

Lučić-Čatić, M. "Procesuiranje visokopozicioniranih političara u Bosni i Hercegovini" (2012).

OSCE Spot Report, "Independence of the Judiciary: Undue Pressure on BiH Judicial Institutions" (December 2009), www.oscebih.org/documents/osce_bih_doc_2010122314120729eng.pdf, Preuzeto 22. 05. 2011.

World Bank, "Governance Matters: Worldwide Governing Indicators - 1998-2008" (2009) http://info.worldbank.org/governance/wgi/mc_chart.asp, Preuzeto 21. 05. 2011.

Marija Lučić-Čatić je rođena 1979. godine u Sarajevu. Doktorirala je na Fakultetu za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije Univerziteta u Sarajevu gdje je trenutno i uposlena. Objavila je više koautorskih znanstvenih i stručnih radova u domaćim i međunarodnim publikacijama. Kao stručna suradnica sudjelovala je u izradi strateško-planskih dokumenata i inicijativa Ministarstva sigurnosti BiH. Sudionica je mnogih domaćih i međunarodnih seminara, konferencija i radionica te članica Udruge diplomiranih kriminalista Bosne i Hercegovine, Strukovne udruge kriminalista Republike Hrvatske i Europskog kriminološkog udruženja.

Fond
otvoreno društvo
Bosna i Hercegovina

Fond otvoreno društvo BiH pokrenuo je Program podrške istraživanjima u oblasti javnih politika početkom 2004. godine. Osnovni cilj programa je unaprijeđenje istraživanja i analize javnih politika kako bi se potaknuo argumentovani dijalog i razvio takav način donošenja odluka u oblasti javnih politika koji će počivati na relevantnim informacijama i realnim opcijama.

Program obuhvata edukaciju iz oblasti istraživanja javnih politika, stipendije za istraživanje i mentorstvo u toku istraživanja. Do sada je, u okviru ovog programa, stipendiran 81 istraživač.

Sva istraživanja su dostupna na www.soros.org.ba.